

Sembla esser un fet indiscretible lo de la separació de les materies albuminoses i altres, que constitueixen la sava, restant l'aigua aillada; la que arribada a n'el seu punt crític, vençuda la resistència que pogués oferir per a conseguir-ho, la protecció o abric dels teixits dins dels quals se trova, es glassa tant perfectament com pot esdevenir en qualsevol recipient dintre d'una habitació. La separació dita ens pot explicar també la congelació a troços, deguda a n'els espais ocupats per la aglomeració dels altres components de la sava plegat amb els compostos albuminosos. Ho comproba un experiment citat per el gran mestre de fisiologia vegetal en W. Detmer (1). Un troç de remolatxa roja de quelques cms. de gruix, col·locada al demunt d'una placa de vidre i coberta amb un cristal·lisador, se subjecta a la congelació; una volta obtinguda aquesta complertament, s'observa que son interior està plé de cristalls de glàs del tot transparents; gens en participan del colorant roig de la planta; prova palesa de que tan sols l'aigua s'es glassada. La observació microscòpica ens demostra així mateix la separació previa dels materials que integren la sava, dels cristallets de glàs formats. En conseqüència no cal cap mena de dubte en donar una resposta afirmativa a la qüestió proposada al comensament d'aquesta nota.

Les plantes en que troví cristalls de glàs foren: escarola (*Cichorium endivia*), ensiam (*Lactuca sativa L.*), llacsò (*Sonchus oleraceus L.*), rabanissa blanca (*Diplotaxis erucoides DC.*), sarronet (*Capsella bursa-pastoris L.*), bleda (*Beta vulgaris L.*), col verda (*Brassica oleracea L.*), bròquil (id., var.: *botritis*), coliflor (id., var.: *cauliniflora*), plàtano d'Amèrica (*Musa paradisiaca L.*), i varies crasulàcies i geraniàcies conreuades.

Derrerament ferem observar que dit jorn la mínima va ésser segons indicacions del termòmetre registrador Richard—2°5, i en la d'observació directa (d'argent viu)—3°7, com consta en les fulles meteorològiques del Col·legi.

P. JOAQUÍM M.^a DE BARNOLA, S. J.

Sarrià, Janer de 1914.

---

(1) «Das kleine pflanzenphysiologische Praktikum.» p. 72.

La tridimita

En el meu treball «Minerals de Catalunya», publicat l'any 1910, en l'últim paràgraf, digué que estant-se a punt d'acabar la seva impressió, tinguí notícia de que podiam afegir aquest mineral a la llista dels trobats a Catalunya: sense que allí m'fos possible donar-ne més detalls; crec que, malgrat el temps transcorregut, es d'interès el donar-los.

La *Tridimita* es, com se sap, un raro mineral o forma de quarç, que sols s'ha trobat fins ara en estat microscòpic, formant part d'algunes roques: se presenta en plaques exagonals maclades, unes dintre les altres, dos o tres, a lo més.

El Dr. D. Salvador Calderón, en la seva magistral obra, «Los Minerales de España», la cita com formant part d'unes roques volcàniques, unes andesites, del «Cabo de Gata», Almería, com única localitat d'Espanya.

Com en aquell treball diguerem, el Dr. D. Jaume Almera (al que l'Institució s'envaneix de tenir-lo per soci), amb motiu de l's seus estudis per a la formació del Mapa geològic de la Província de Barcelona, recullí a Premià de Dalt una mostra d'un porfit quarçós que s'envià, amb altres roques, per a el seu estudi, al Dr. D. Ramon Adam de Jarza, Profesor de l'Escola d'Ingenyers de Madrid, i aquest hi reconegué tot seguit la tridimita perfectament caracterizada.

Lo que dóna una importància excepcional a la troballa, es que tots els autors amb Mr. de Lapparent, diuen que la tridimita sols se troba en les roques volcàniques i en aquet cas s'ha trobat en una roca eruptiva, essent la primera vegada que succeeix.

Recordant que, com diuen els autors, la tridimita té el mateix pès específic que'l quarç fós, 2, 2, pot sentar-se l'hipòtesis de que es produeix de fusió natural d'un quarç preexistent, i en aquest supost, rès té de particular que trobant-se en les roques volcàniques, se trobi també en les eruptives o hipabissals, com els pòrfits, per les relacions que tenen de similitud en la seva formació; que essent en ambdues posterior a la de les roques plutòniques o abissals i consolidant-se més a la superficie, esplicarfa aital formació de la tridimita amb la seva forma cristallina diferenta de la del quarç, per les condicions també en que recristal·litza; de lo que depèn indubtablement el dimorfisme que s'observa en alguns minerals de idèntica composició química.

Ll. TOMÀS.

Barcelona, Febrer de 1914.

**Aplec de notícies sobre'ls Moluscs de Catalunya
i catálec provisional dels mateixos**

PER

MANEL de CHIA

(Continuació)

Gén. HOLOCHITON, Fischer.

cajetanus, Poli.
Vilassar (Col. del A.)

Gén. ACANTHOCHITES, Leach.

discrepans, Brown.
Mataró (Hidalgo), Vilassar (Tomás), Masnou (Maluquer), Vila-
nova (Samá).

fascicularis, Linné.
Vilassar (Tomás), Vilanova (Samá).

ACTAEONIDAE

Gén. ACTAEON, Montfort.

tornatilis, Linné.
Rosas (Hidalgo), Pineda (Tomás), Mataró (Martorell, Salvañá),
Vilassar (Col. del A.), Barcelona (Hidalgo), Vilanova y Calafell
(Samá).

La var.

globulina, Forbes
citada a Vilassar (Tomás), se la considera per molts com la prime-
ra edad del tipo.

BULLIDAE

Gén. BULLA, Bruguière

striata, Bruguière.

Llansá (Maluquer), Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Barcelona (Martorell, Elera), Vilanova y Calafell (Samá).

utriculus, Brocchi.

Pineda (Tomás).

Gén. HAMINEA, Leach

hydatis, Linné.

Llansá (Bofill), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

navicula, Da Costa.

Barcelona (Bofill).

TORNATINIDAE

Gén. TORNATINA, Adams

mammillata, Philippi.

Vilassar (Col. del A.).

Gén. VOLVULA, Adams

acuminata, Bruguière.

Vilanova y Calafell (Samá).

RINGICULIDAE

Gen. RINGICULA, Deshayes.

auriculata, Menard.

Mataró (Salvañá), Barcelona (Elera).

PHILINIDAE

Gén. PHILINE, Ascanias

aperta, Linné.

Llansá (Maluquer), Mataró (Hidalgo, Martorell, Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo), Vilanova y Calafell (Samá).

Monterosatoi, Jeffreys.

Pineda (Tomás), Vilanova y Calafell (Samá).

scabra, Müller.

Vilanova y Calafell (Samá).

SCAPHANDRIDAE

Gén. SCAPHANDER, Montfort

lignarius, Linné.

Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Tomás),

Gén. CYLICHNA, Lovén

cylindracea, Pennant.

Vilanova y Calafell (Samá).

obtusa, Montagu.

Vilasar (Tomás).

truncatella, Locard.

Calafell (Samá).

APLYSIDAE

Gén. APLYSÍA, Linné

depilans, Linné.

Barcelona (Hidalgo, Martorell).

punctata, Cuvier.
Barcelona (Martorell).

UMBRELLIDAE

Gén. UMBRELLA, Lamarck

mediterranea, Lamarck.
Mataró (Hidalgo, Martorell, Salvañá), Barcelona (Hidalgo, Tomás).

SCAPHOPODA

DENTALIDAE

Gén. DENTALIUM, Linné

dentale, Linné.
Llansá (Maluquer), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Masnou (Maluquer), Calafell (Samá).

inaequicostatum, Dautzenberg.
Pineda (Tomás), Calafell (Samá).

novemcostatum, Lamarck.
Pineda (Tomás), Vilassar (Zulueta), Barcelona (Martorell).

rubescens, Deshayes.
Vilanova y Calafell (Samá).

strangulatum, Deshayes.
Pineda (Tomas), Vilanova (Samá).

vulgare, Da Costa.
Llansá (Maluquer), Pineda (Tomás), Caldetas (Hidalgo), Mataró (Salvañá), Vilasar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer).

Gén. SIPHONODENTALIUM, Sars

lofotense, Sars.
Calafell (Samá).
Aquesta forma sembla ser sols una var. del *S. quinquangulare*, Forbes. Ha sigut senyalat amb signe dubitatíu.

PELICYPODA

OSTREIDAE

Gén. OSTREA, Linné.

cochlear, Poli.

Vilanova (Samá)

edulis, Linné.

Mataró (Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo), Vilanova y Calafell (Samá).

Se han citat les var.

cristata, Born.

Pineda (Tomás), Mataró (Salvañá), Vilassar (Tomás), Barcelona (Martorell).

depressa, Philippi

Pineda (Tomás) y

lamellosa, Brocchi.

Vilanova y Calafell (Samá).

La primera d'aquestes varietats es molt possible que ho sia de la O. stentina, Payr.

stentina, Payraudeau.

Pineda (Tomás), Vilanova y Calafell (Samá).

La var.

Pepratxi, B. D. D.

ha sigut recollida a Castelldefels per el Sr. Tomás.

ANOMIDAE

Gén. ANOMIA, Linné.

ephippium, Linne.

Llansá (Bofill, Maluquer), Pineda (Tomás), S. Pol (Hidalgo, Elera), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Graells, Hidalgo), Vilanova y Calafell (Samá).

Les vars.
electrica, Linné y
radiata, Brocchi

han estat citades, la primera a Pineda y a Vilanova y Calafell, respectivament per el Sr. Tomás y Samá, y l'última a Tosa per el Sr. Tomás.

patelliformis, Linné.
 Pineda (Tomás), Vilanova (Samá).

SPONDYLIDAE

Gén. *SONDYLUS*, Linné.

gaederopus, Linné.

Llansá (Maluquer), Port de la Selva (Col. del A.), De Rosas al Cap de Creus (Tomás), Mataró (Tomás), Visassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Vilanova y Calafell (Samá).

El Sr. Maluquer cita a Llansà la var.
aculeata, Philippi.

RADULIDAE

Gén. *RADULA*, Rumphius.

hians, Gmelin.

Lloret (Tomás), Mataró (Hidalgo), Vilassar (Col. del A.), Vilanova y Calafell (Samá).

inflata, Chemnitz.

Llansá (Maluquer), Pineda (Tomás), Mataró (Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

linna, Linné.

Llansá (Bofill, Maluquer), Mataró (Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Vilanova y Cafafell (Samá).

sub-auriculata, Montagu.

Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo).

PECTINIDAE

Gén. CHLAMYS, Bolten.

Bruei, Payraudeau.

Pineda (Tomás), Mataró (Salvañá), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

clavata, Poli.

Pineda (Tomás), Barcelona (Martorell).

Se han trobat les vars.

Dumasi, Payraudeau

a Pineda, y la

inflexa, Poli

a Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá) y Vilassar (Zulueta).

commutata, Monterosato.

Rosas (Tomás), Calafell (Samá).

flexuosa, Poli.

Rosas (Hidalgo), Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta), Barcelona (Hidalgo).

glabra, Linné.

Calafell (Samá),

Se citan las vars.

distans, Lamarch.

Calafell (Samá) y la

sulcata, Born.

Vilassar (Col. del A.) y Calafell (Samá), qu'en algunes col·leccions figura amb el nom de *C. grisea*, Lam.

hyalinia, Poli.

Llansá (Maluquer), Rosas (Hidalgo), La Escala (Tomás) Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Barcelona (Martorell), Vilanova (Samá).

incomparabilis, Risso.

Caldetas (Martorell), Mataró, Barcelona (Hidalgo).

multistriata, Poli.

Llansá (Bofill, Maluquer), De Rosas al Cap de Creus, Pineda (Tomás), S. Pol (Martorell), Mataró (Hidalgo, Martorell, Salvañá), Vilassar (Zulueta, Tomás), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

Las vars.

sentis, Reeve.

L'han citat de Rosas al Cap de Creus y a Pineda (Tomás) a Mataró (Salvañá, Hidalgo) y a Barcelona (Hidalgo) y la *distorta*, Da Costa (*C. sinuosa*, Gmelin).

a Barcelona (Tomás). Es aquesta una forma oceànica, fins avuy no trobada en el Mediterrani, no obstant lo molt qu'abunda l'especie.

opercularis, Linné.

Llansá (Bofill, Maluquer), Llafranch (Col. del A.), Pineda (Tomás), Calella (Hidalgo), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

La var.

Andouini, Payraudeau (*P. Andouini*, Payr.)

ha sigut recollida a Llansá (Bofill, Maluquer), Llafranch (Col. del A.), Pineda (Tomás), Vilassar (Col. del A.) y Barcelona (Bofill).

pes-felis, Linné.

Rosas (Hidalgo), Mataró (Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo), Calafell (Samá).

similis, Laskey.

Vilanova (Samá). Un sol exemplar.

striata, Müller.

Barcelona (Hidalgo).

variá, Linné.

Llansá (Maluquer), Rosas (Hidalgo), Pineda (Tomás), Mataró (Salvañá), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

La var.

rotundata, Locard.

ha sigut citada a Pineda (Tomás).

Gén. PECTEN, Belon

jacobaeus, Linné.

Llansá (Maluquer), Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Vilasar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Barcelona (Hidalgo, Martorell), Vilanova y Calafell (Samá).

Hi ha una var. d'aqueste espècie amb les costelles de la valva de sobre estirades. Crec qu'aquesta circumstància ha donat lloc a que se la confongués amb el *P. maximus*, Linné, que es una forma del Atlantic.

El Sr. Zulueta y Maluquer citan aquesta espècia, per mi erradament, a Vilassar, Llansá y Masnou.

AVICULIDAE

Gén. AVICULA, Klein

hirundo, Linné.

Llansá (Maluquer), Pineda (Tomás), Mataró (Hidalgo, Salvañá), Masnou (Maluquer), Badalona (Faura), Barcelona (Hidalgo, Martorell, Elera), Vilanova y Calafell (Samá).

Gén. PINNA, Linné

nobilis, Linné.

Cadaqués (Tomás), Vilassar (Zulueta), Masnou (Maluquer), Vilanova y Calafell (Samá).

pectinata, Linné.

Pineda (Tomás), S. Pol (Hidalgo, Martorell), Barcelona (Hidalgo), Sitges (Martorell).

Se han citat les dos vars.

spinulosa, B. D. D.

a Pineda (Tomás) y la

truncata, Philippi.

a Pineda (Tomás), Vilanova y Calafell (Samá), poc diferent a del tipus.

pernula, Chemnitz.

Pineda (Tomás), Vilanova y Calafell (Samá).